

Voorwoord

Deel 5 van Hoofdstukken Bouwrecht bevatte een behandeling van algemene vraagstukken betreffende meer en minder werk en van art. 1646 BW.

Het onderhavige deel sluit hierbij aan door een bespreking van de regelingen die in de verschillende standaardvoorwaarden omtrent meer en minder werk zijn opgenomen. Daarbij zal blijken dat deze regelingen onderling nogal tegenstrijdig zijn. Omdat hier een verbetering is te verwachten wanneer het ontwerp SR definitief zal zijn geworden, wordt ook aan dit ontwerp aandacht besteed.

Wel wordt hierbij benadrukt dat het nog slechts een *ontwerp* SR betreft, opgesteld door vertegenwoordigers van de Rijksoverheid en van de BNA, waarover andere belanghebbenden nog inspraak krijgen en waarvan overigens nog niet zeker is dat overheid en BNA het ontwerp ook zullen aanvaarden.

Ook enkele voor de praktijk van veel belang zijnde bijzondere gevallen van meer en minder werk worden in dit deel behandeld: stelposten en verrekenbare en niet verrekenbare hoeveelheden.

Het ligt in het voornemen in de volgende delen aandacht te schenken aan de taken en de bevoegdheden van de architect, waaronder in de eerste plaats zijn vertegenwoordigingsbevoegdheid.

Wassenaar, december 1985

M.A. van Wijngaarden

Voorwoord bij de tweede druk van Deel 6 van de Serie Bouw- en Aanbestedingsrecht

In dit deel staan de prijs van het werk en de betalingsregeling centraal. De prijs waarop de aannemer/opdrachtgever recht heeft, is onderwerp van art. 7:750 en art. 7:752 BW. Tenzij van deze bepalingen is afgeweken in een overeenkomst, zijn deze ook van toepassing indien algemene voorwaarden van toepassing zijn. In de algemene voorwaarden, UAV 2012, UAV-GC 2025 en AVA Zakelijk 2024, zijn verschillende bepalingen opgenomen betreffende de manier waarop betalingen dienen plaats te vinden. Wat inhoudelijk de hoogte van de prijs bepaalt, is geen onderwerp van dit deel.

De meeste rechtspraak die zijn weg heeft gevonden naar dit deel betreft de vraag naar de vaste prijs/vaste aanneemsom: de richtprijs, de redelijke prijs en de regieovereenkomst. De vraag of het ene type dan wel het andere type prijs is overeengekomen, komt in veel uitspraken aan de orde. Die rechtspraak is in dit deel nader onder-

verdeeld ten opzichte van de vorige druk. Daarnaast kon veel rechtspraak worden toegevoegd.

Wat de aan de orde zijnde sets van algemene voorwaarden betreft, UAV, UAV-GC en AVA, wordt erop gewezen dat die sinds de vorige druk alle drie wijzigingen hebben ondergaan. Die wijzigingen betreffen de onderwerpen die in dit deel aan de orde zijn, niet of nauwelijks, zoals blijkt uit de weergave van de betreffende regels in Hoofdstuk 1.

De toegang tot de rechtspraak en literatuur worden in toenemende mate beïnvloed door de mogelijkheden in de digitale wereld. Ik juich die ontwikkelingen toe. Wat is in die veranderende wereld nog de toegevoegde waarde van de Serie Bouw- en Aanbestedingsrecht? Zonder daar al diep over nagedacht te hebben, denk ik dat de toegevoegde waarde zit in het kant-en-klare, onderbouwde overzicht van de verschillende aspecten van de thema's die aan de orde zijn, zonder dat daar actief naar gezocht hoeft te worden. Omdat de boeken grote perioden betreffen, kan van oude argumenten, die in de rechtspraak nog steeds nuttig kunnen zijn, kennis genomen worden, en zijn ontwikkelingen zichtbaar. Daarnaast is er het permanente bezit van de informatie. Een boek kan iedere dag weer uit de kast gehaald worden of met een digitaal abonnement geraadpleegd worden. Het is mijn overtuiging dat nieuwe manieren van het vinden van kennis en de manier van kennis verkrijgen door middel van publicaties, waarvan er een thans voor u ligt, elkaar aanvullen en daarmee voor de ontwikkeling van het recht en het dienen van belangen in juridische situaties (al dan niet ter voorbereiding van geschilbeslechting) van nut zullen zijn.

Ik ben Annemieke van Garling dank verschuldigd voor de begeleiding van de publicatie van dit deel en de nauwgezette correctie van de kopij, altijd meer werk dan ik van tevoren verwacht.

's-Gravenhage, april 2025
M.A.B. Chao-Duivis

Aanwijzingen bij het gebruik van deze serie

De opgenomen uitspraken zijn vrijwel allemaal gepubliceerd op de websites van de Raad van Arbitrage voor de Bouw (www.raadvanarbitrage.info/) en van de rechtspraak van de overheidsrechter (www.rechtspraak.nl).

De uitspraken die in dit boek zijn verwerkt, bestaan zo veel mogelijk uit letterlijke citaten; voor oudere uitspraken is dat niet altijd het geval en gaat het om samenvattingen. Schrijver dezes heeft zich de vrijheid veroorloofd een enkele keer, wanneer er sprake is van een hinderlijke typefout of een woord dat dubbel gebruikt wordt, de citaten te verbeteren.

Een enkele keer is een deel van een uitspraak meer dan één keer opgenomen, omdat het paste bij meer dan één onderwerp en het mogelijk als een gemis beschouwd zou kunnen worden indien de uitspraak slechts op één plaats zou zijn opgenomen.

Hoofdstuk 1

De regeling van de prijs van het werk en de betaling ervan

- 1.1 Inleiding
- 1.2 De wettelijke regeling van de prijs van het werk
- 1.3 De regeling van de prijs van het werk en de aanspraak op betaling in de UAV 2012 (1989)
- 1.4 De regeling van de prijs van het werk en de aanspraak op betaling in de AVA Zakelijk 2023 (AVA 2013, 1992)
- 1.5 De regeling van de prijs van het werk en de aanspraak op betaling in de UAV-GC 2025 (2005)

1.1 Inleiding

De prijs wordt bepaald door de aanneemsom die is overeengekomen bij het aangaan van de overeenkomst en door wat er gedurende het werk gebeurt. Zowel in de wet als in de algemene voorwaarden zijn er bepalingen opgenomen voor de financiële consequenties van die gebeurtenissen. Die bepalingen van materieelrechtelijke aard zijn geen onderwerp van dit deel; zij zijn onderwerp van de delen waarin die verschillende gebeurtenissen zelf aan de orde zijn. Het gaat met name om de volgende onderwerpen: meer en minder werk (behandeld in Deel 5), kostenverhogende omstandigheden (behandeld in Deel 17), korting in verband met vertraging voor rekening komend van de ene of andere partij (Deel 4) en de gevolgen van schorsing van het werk (behandeld in Deel 18).

De bespreking in dit deel betreft de bepalingen omtrent de aanneemsom of in termen van de wet de *prijs* voor het werk. Wat de te betalen prijs van het werk betreft zijn er verschillende manieren om die te bepalen: bij het aangaan van de overeenkomst kan een vaste prijs worden afgesproken, dat is dan het bedrag waarop de aannemer aan het eind van de rit recht heeft, maar wel met inachtneming van de mogelijkheid van aanpassing van die prijs in verband met in de overeenkomst en/of de toepasselijke algemene voorwaarden opgenomen regelingen vanwege het zich voordoen van bepaalde omstandigheden. Het is ook mogelijk om een variant op de vaste prijs op te nemen, die in de wet richtprijs wordt genoemd. Deze prijsbepalingen zijn geregeld in art. 7:751 en 7:752 BW en die zijn van toepassing indien niet anders overeengekomen is. Het komt ook voor dat er in het geheel geen prijs(methode) is bepaald, dan komt de redelijke prijs in beeld. In art. 7:752 lid 1 BW is immers bepaald dat als niets is afgesproken omtrent de prijs de opdrachtgever een redelijke prijs

verschuldigd is. Die bepaling is ook aan de orde in geval er slechts een richtprijs is afgesproken. Tot slot kan de prijs bepaald worden door de omvang van de tijd die de aannemer nodig heeft gehad al dan niet in combinatie met de daadwerkelijke kosten die zijn gemaakt (materiaal en materieel betreffende). In dat geval wordt gesproken van de regieovereenkomst. De regieovereenkomst als zodanig komt aan de orde in Hoofdstuk 6. De moeilijkheden die zich voordoen om te bepalen of er een regieovereenkomst is overeengekomen dan wel een overeenkomst met een vaste prijs/aanneemsom of richtprijs, komen aan de orde in Hoofdstuk 2.

De genoemde methoden van prijsbepaling zijn niet allemaal onderwerp van de algemene voorwaarden en voor zover zij dat inderdaad niet zijn, is de wettelijke regeling van toepassing. Aan de wettelijke regeling is Hoofdstuk 2 gewijd, waar rechtspraak aan de orde komt ongeacht de van toepassing zijnde algemene voorwaarden.

In de UAV, de UAV-GC en de AVA zijn bepalingen opgenomen die de procedure van het betalen regelen. Die bepalingen komen aan de orde in de Hoofdstukken 3, 4 en 5.

Nauw verwant aan het onderwerp prijs van het werk en de betalingsregeling is de kwestie van de rente die vergoed wordt bij te late betaling. Dat onderwerp is geen onderdeel van dit deel; de lezer zij verwezen naar met name Deel 4, par. 4.5.7.11 'Rente over schadevergoeding' en de eerste druk (nieuwe opzet, 2022) van Deel 18, par. 6.2 'Rechtspraak inzake rente verschuldigd door opdrachtgever'.

Sinds de verschijning in 2020 van de vorige druk van dit deel zijn de hier aan de orde zijnde algemene voorwaarden gewijzigd. De AVA 2013 is in 2023 herzien verschenen, en wel in twee versies: de AVA Consumenten en de AVA Zakelijk, beide met een daarbij horende Modelovereenkomst. In dit deel gaat het alleen om de AVA Zakelijk, waarvan in 2024 de daarbij horende Modelovereenkomst is gewijzigd naar aanleiding van de invoering per 1 januari 2024 van de WKb. Voor dit deel is die wijziging niet van belang. Hetzelfde geldt voor de wijziging die de UAV 2012 in 2025 onderging in par. 12 UAV. Die wijziging betreft eveneens de aansprakelijkheid na oplevering en komt derhalve evenmin in dit deel aan de orde. Van de UAV-GC is in 2025 ook een nieuwe versie verschenen. De wijzigingen in de bepalingen die in dit deel aan de orde zijn, zijn niet van principiële aard. Hetzelfde geldt voor de wijziging van de AVA 2013 in de AVA Zakelijk 2024.

Tot slot zij erop gewezen dat voor de prijs in een overeenkomst waarbij een consument als opdrachtgever is betrokken het in 2025 te publiceren Deel 19 geraadpleegd dient te worden. Een belangrijke ontwikkeling in dat kader is beschreven in een artikel van F.M. van Cassel-van Zeeland, 'Informatieplicht jegens de consument op grond van Richtlijn 2011/83/EU Een gratis dakkapel, of met forse korting? Niet te mooi om waar te zijn', gepubliceerd in *TBR* 2025/4. Het niet informeren van een consument kan vergaande consequenties hebben voor de aanspraak van de aannemer op betaling.

1.2 *De wettelijke regeling van de prijs van het werk*

Art. 7:750 BW

1. Aanneming van werk is de overeenkomst waarbij de ene partij, de aannemer, zich jegens de andere partij, de opdrachtgever, verbindt om buiten dienstbetrekking een werk van stoffelijke aard tot stand te brengen en op te leveren, tegen een door de opdrachtgever te betalen prijs in geld.
2. Bestaat de tegenprestatie niet of niet geheel in geld, dan vindt deze titel toepassing, voor zover de aard van de tegenprestatie zich daartegen niet verzet.

Art. 7:752 BW

1. Indien de prijs bij het sluiten van de overeenkomst niet is bepaald of slechts een richtprijs is bepaald, is de opdrachtgever een redelijke prijs verschuldigd. Bij de bepaling van de prijs wordt rekening gehouden met de door de aannemer ten tijde van het sluiten van de overeenkomst gewoonlijk bedongen prijzen en met de door hem ter zake van de vermoedelijke prijs gewekte verwachtingen.
2. Indien een richtprijs was bepaald, zal deze richtprijs met niet meer dan 10% mogen worden overschreden, tenzij de aannemer de opdrachtgever zo tijdig mogelijk voor de waarschijnlijkheid van een verdere overschrijding heeft gewaarschuwd, om hem de gelegenheid te geven het werk alsnog te beperken of te vereenvoudigen. De aannemer zal binnen de grenzen van het redelijke aan zulke beperking of vereenvoudiging moeten meewerken.
3. Lid 2 is van overeenkomstige toepassing op aannemingen van werk waarbij de prijs afhankelijk is gesteld van de bij de overeenkomst geschatte tijdsduur voor de uitvoering van het werk.

Opmerking verdient, dat bij de weergave van de rechtspraak op deze bepalingen het alleen gaat om het aspect van de prijs en niet om de andere aspecten, die mede bepalen of er sprake is van een overeenkomst van aanneming van werk.

1.3 *De regeling van de prijs van het werk en de aanspraak op betaling in de UAV 2012 (1989)*

Par. 1 UAV 2012 (1989)

1. Verstaan wordt onder:
de aannemingssom: het bedrag, waarvoor de aannemer zich heeft verbonden het werk tot stand te brengen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
(...)
5. Bij meerjarige onderhoudswerken, opgedragen voor een bepaalde som per jaar wordt, indien sprake is van 'aannemingssom' of van 'termijn van betaling', bedoeld de aannemingssom per jaar of de termijn van betaling van het betrokken onderhoudsjaar.

1.3 DE REGELING VAN DE PRIJS VAN HET WERK EN DE AANSPRAAK OP BETALING IN DE UAV 2012 (1989)

Par. 6 lid 15 UAV 2012 (1989)¹

15. Indien de aannemer meent, behalve op de aannemingssom, op de vergoeding van de omzetbelasting en op de verrekening ingevolge de par. 35 tot en met 39, nog andere aanspraken jegens de opdrachtgever te hebben, geeft hij daarvan zo spoedig mogelijk schriftelijk aan deze kennis en in elk geval op zodanig tijdstip dat de directie de ter zake nodige gegevens kan verzamelen. Aan het verzamelen van die gegevens verleent de aannemer zijn medewerking. De opdrachtgever of de directie kan van de aannemer nadere inlichtingen verlangen omtrent de door hem kenbaar gemaakte aanspraken.

Par. 14 lid 10 UAV 2012 (1989)²

10. De aannemer heeft alsdan recht op de aannemingssom, vermeerderd met de kosten die hij als gevolg van de niet voltooiing heeft moeten maken en verminderd met de hem door de beëindiging bespaarde kosten. Aanspraken van de aannemer en de opdrachtgever op hetgeen overigens ter zake van de overeenkomst verschuldigd is blijven onverlet.

Par. 35 lid 2 UAV 2012 (1989)³

2. De verrekening van het meer werk geschiedt door bijbetaling, die van het minder werk door inhouding op de aannemingssom. De opdrachtgever en de aannemer komen overeen op welke wijze – ineens of in gedeelten – en wanneer de verrekening geschiedt van het meer en het minder werk of, indien er zowel van meer als van minder werk sprake is, van het saldo daarvan.

Par. 36 lid 3 UAV 2012 (1989)

3. De aannemer zal aan opdrachten tot bestekswijzigingen gevolg geven, ook indien daardoor de omvang van het werk wordt vermeerderd of verminderd, mits dientengevolge de totalen van de bijbetalingen en inhoudingen elk niet meer bedragen dan 15% van de aannemingssom dan wel het saldo van die bijbetalingen en inhoudingen niet meer bedraagt dan 10% van de aannemingssom.

Par. 37 lid 1, 6 en 8 UAV 2012 (1989)

1. Onder stelposten worden verstaan in het bestek als zodanig aangeduide geldbedragen, welke in de aannemingssom zijn begrepen en ten laste waarvan nader in het bestek beschreven uitgaven worden gebracht.
(...)
6. De kosten van het in het werk brengen van ten laste van stelposten aangeschafte bouwstoffen zijn in de aannemingssom begrepen en worden niet afzonderlijk verrekend. Deze kosten zullen echter worden verrekend ten laste van de stelpost, waarop ook de aanschaffing van die bouwstoffen wordt verrekend, indien zij betrekking hebben op het in het werk brengen van installaties, zoals liften, centrale verwarming en dergelijke, of voor zover zij door de invulling die aan de stelpost wordt gegeven hoger zijn dan die waarmee de aannemer redelijkerwijs rekening heeft moeten houden.
(...)

1. Rechtspraak op par. 6 lid 15 UAV 2012 (1989) is m.n. opgenomen in Deel 4 (vertragskosten) en Deel 5 (par. 29 UAV 2012 (1989)).

2. Rechtspraak op par. 14 lid 10 UAV 2012 (1989) is opgenomen in Deel 18 (beëindiging).

3. Rechtspraak op de paragrafen 35 tot en met 39 UAV 2012 (1989) is opgenomen in Deel 5 (wijzigingen).

8. Bij de ten laste van stelposten te brengen uitgaven, die betrekking hebben op de verrichting van werkzaamheden, wordt gerekend met prijzen, welke zijn samengesteld uit:
 - a. de voor de uitvoering nodige kosten, voor zover deze rechtstreeks op de uitvoering betrekking hebben;
 - b. een aannemersvergoeding van 10% van de onder a bedoelde kosten.
De kosten op de bouwplaats voor algemene inrichting, verzorging en uitvoering worden niet afzonderlijk verrekend, maar worden geacht in de aannemingssom te zijn begrepen, behalve voor zover die kosten, door de invulling die aan de stelpost wordt gegeven, hoger zijn dan die waarmee de aannemer redelijkerwijs rekening heeft moeten houden.

Par. 39 lid 3 UAV 2012 (1989)

3. Indien overeenkomstig het bepaalde in het tweede lid een verrekenprijs wordt gewijzigd, wordt de afwijking van de in het bestek opgenomen verrekenbare hoeveelheid verrekend tegen die gewijzigde verrekenprijs; zodanige wijziging leidt echter niet tot wijziging van de aannemingssom.

Par. 40 UAV 2012 (1989)

1. Het ingevolge de overeenkomst aan de aannemer toekomende bedrag is het saldo, gevormd door de aannemingssom, verhoogd onderscheidenlijk verlaagd met hetgeen overigens aan of door hem ter zake van de overeenkomst verschuldigd is.
2. Indien de aannemer volgens de overeenkomst recht heeft op betaling in termijnen, heeft met het oog op het verschijnen van een betalingstermijn opneming van het uitgevoerde gedeelte van het werk plaats.
3. Bij de opneming, bedoeld in het tweede lid, wordt rekening gehouden met de waarde van goedgekeurde, doch nog niet verwerkte bouwstoffen, voor zover deze krachtens par. 19 eigendom van de opdrachtgever zijn geworden.
4. Geschiedt de opneming, bedoeld in het tweede lid, niet binnen acht dagen nadat de aannemer daarom heeft verzocht, dan kan de aannemer schriftelijk een nieuwe aanvraag tot de directie richten, met verzoek binnen vier dagen tot opneming over te gaan. Voldoet de directie niet aan dit verzoek, dan wordt de opneming geacht te zijn geschied en wordt het door de aannemer in zijn verzoek opgegeven termijnbedrag uitbetaald overeenkomstig het in het zesde lid bepaalde.
5. Indien de directie na een opneming, bedoeld in het tweede lid, nalaat binnen vier dagen nadat de aannemer daarom schriftelijk heeft verzocht, het resultaat van de opneming bekend te maken, wordt het door de aannemer in zijn verzoek opgegeven termijnbedrag uitbetaald overeenkomstig het in het zesde lid bepaalde.
6. De uitbetaling van een termijn zal plaats vinden binnen vier weken, nadat bij de opneming, bedoeld in het tweede lid, is gebleken, dat de aannemer recht heeft op betaling van die termijn. Indien in het bestek is bepaald, dat de betaling van een termijn eerst zal geschieden nadat de aannemer een declaratie heeft ingediend, zal de betaling plaats vinden binnen vier weken nadat de declaratie in goede orde bij de directie is ingekomen. De declaratie wordt geacht in goede orde bij de directie te zijn ingekomen indien de directie niet binnen zeven dagen na ontvangst van de declaratie aan de aannemer heeft medegedeeld dat daaraan documenten ontbreken welke nodig zijn ter beoordeling van de juistheid van de declaratie. Indien de directie tegen de inhoud van de declaratie bezwaar heeft, stelt zij de aannemer onder opgave van redenen daarvan zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken na ontvangst van de declaratie, op de hoogte.
7. Indien een termijn verschenen is, waarvan het bedrag beïnvloed kan worden door de eindafrekening van het gehele werk, wordt die termijn gesteld op het bedrag, dat de aannemer, gegeven de voortgang van het werk, ontwijfelbaar toekomt en wordt dit bedrag aan hem uitbetaald.

1.3 DE REGELING VAN DE PRIJS VAN HET WERK EN DE AANSPRAAK OP BETALING IN DE UAV 2012 (1989)

8. Indien een termijn nog niet verschenen is, kan de opdrachtgever niettemin, zo daartoe aanleiding bestaat, tot gedeeltelijke betaling daarvan overgaan.
9. Indien niet is overeengekomen, dat betaling in termijnen zal geschieden, ontvangt de aannemer, vooruitlopend op de eindafrekening, binnen vier weken nadat het werk is opgeleverd het bedrag, dat hem ontwijfelbaar toekomt.
10. Op de betaling van bedragen buiten de aannemingssom of van bedragen buiten de termijnen van de aannemingssom is het bepaalde in het zesde lid van overeenkomstige toepassing.
11. Zo spoedig mogelijk na de oplevering van het werk, of, indien in het bestek een onderhoudstermijn is voorgeschreven, zo spoedig mogelijk na het verstrijken daarvan, wordt de eindafrekening van het werk opgesteld. Hetgeen reeds is betaald wordt dan in mindering gebracht op hetgeen de aannemer volgens het eerste lid toekomt en het restant wordt hem binnen vier weken betaald. Indien de aannemer bij de eindafrekening een bedrag aan de opdrachtgever verschuldigd blijkt, is hij binnen vier weken tot betaling daarvan gehouden.
12. Indien door in gebreke blijven of onvermogen van de aannemer de opdrachtgever het werk geheel of gedeeltelijk uitvoert, of door anderen doet uitvoeren, wordt de betaling opgeschort, totdat zal zijn gebleken, welk bedrag dientengevolge door of aan de aannemer verschuldigd is. Het bepaalde in par. 45, eerste en tweede lid, is niet van toepassing over het tijdvak van de opschorting.
13. In de in het voorgaande lid bedoelde gevallen heeft de opdrachtgever tevens het recht om voor rekening van de aannemer rechtstreeks aan onderaannemers en leveranciers een billijke vergoeding uit te keren voor de werkzaamheden en leveringen, waarvoor deze nog geen betaling genoten. De opdrachtgever gaat hiertoe niet over dan na de aannemer of diens wettelijke vertegenwoordiger ter zake te hebben gehoord.

Par. 41 UAV 2012 (1989)

1. De ter zake van het werk verschuldigde omzetbelasting is niet begrepen in de tussen opdrachtgever en aannemer overeengekomen of overeen te komen bedragen en prijzen, doch het bedrag daarvan wordt door de aannemer in zijn prijsopgaven afzonderlijk vermeld.
2. De opdrachtgever vergoedt de aannemer de ter zake van het werk verschuldigde omzetbelasting.
3. De aannemer ontvangt echter geen vergoeding van de ter zake van het werk verschuldigde omzetbelasting voor zover deze van de opdrachtgever wordt geheven.
4. De berekening van hetgeen de aannemer ingevolge de overeenkomst toekomt geschiedt met inachtneming van bedragen en prijzen, waarin de omzetbelasting niet is begrepen; de berekening van de door de opdrachtgever aan de aannemer te vergoeden omzetbelasting geschiedt afzonderlijk.
5. De vergoeding van omzetbelasting aan de aannemer geschiedt gelijktijdig met de ter zake van het werk aan hem te verrichten betalingen.

Par. 42 UAV 2012 (1989)⁴

1. De opdrachtgever kan wegens te late oplevering van het werk aan de aannemer kortingen op de aannemingssom opleggen. Voor de toepassing van deze paragraaf wordt als dag van oplevering aangemerkt de dag, welke door de aannemer overeenkomstig het bepaalde in par. 9, eerste lid, of, ingeval van heropneming na onthouding van goedkeuring, overeenkomstig het bepaalde in par. 9, achtste lid, is opgegeven, mits het werk vervolgens is of geacht wordt te zijn goedgekeurd.

4. Rechtspraak op par. 42 lid 5 UAV 2012 (1989) is opgenomen in Deel 4 (gevolgen van de vertraging).

Par. 49 lid 3 UAV 2012 (1989)

3. De aannemer, die een geschil betreffende de eindafrekening aan de in het tweede lid genoemde Raad ter beslechting voorlegt, nadat de opdrachtgever zijn definitieve beslissing omtrent de eindafrekening schriftelijk ter kennis van de aannemer heeft gebracht, is niet ontvankelijk in hetgeen hij meer of anders vordert dan die eindafrekening inhoudt, indien hij het geschil aanhangig maakt later dan zes maanden nadat de opdrachtgever bij aangetekende brief de aandacht van de aannemer op deze termijn heeft gevestigd, tenzij de vordering voortvloeit uit een omstandigheid, welke eerst na het verloop van die termijn is gebleken.

Voor een volledig overzicht van het bedrag, waarop de aannemer uiteindelijk aanspraak heeft, dient men de volgende bepalingen niet over het hoofd te zien.

De paragrafen waarin van bijbetaling gesproken wordt, zijn:

- par. 3 lid 2 (niet aanwijzen van directie);
- par. 6 lid 12 (gevolgen van naleving van voorschriften van bijzondere aard);
- par. 26 lid 7 (wijzigingen in goedgekeurd tijdschema of werkplan);
- par. 29 lid 2 (afwijkingen in afmetingen in het werk);
- par. 29 lid 3 (verschillen tussen werkelijke en in het bestek aangeduide toestand);
- par. 31 lid 4 (gebruik van door aannemer gemaakt werk);
- par. 34 (wijzigingen in de uitvoering van het werk);
- par. 47 lid 2 (onvoorziene omstandigheden).

De gevallen van verrekening als meer en minder werk zijn:

- par. 5 lid 6 (hogere eisen aan het werk);
- par. 10 lid 3 (voorlopige ingebruikneming);
- par. 11 lid 5 (herstel in de onderhoudsperiode);
- par. 14 lid 4 (schorsing van het werk);
- par. 17 lid 3 (vervanging van verwerkte bouwstoffen);
- par. 33 (onjuist gebleken vermoeden van onvoldoend werk);
- par. 44 lid 7 (herstel van schade aan het werk).

1.4 *De regeling van de prijs van het werk en de aanspraak op betaling in de AVA Zakelijk 2023 (2013, 1992)*

AVA Zakelijk 2023

Artikel 7. Betaling

1. Indien betaling in termijnen is overeengekomen, zendt de aannemer telkens bij of na het verschijnen van een betalingstermijn de desbetreffende termijnfactuur aan de opdrachtgever toe. De door de opdrachtgever aan de aannemer verschuldigde omzetbelasting wordt afzonderlijk vermeld.
2. Betaling van een ingediende factuur dient plaats te vinden uiterlijk 14 dagen na de factuurdatum, met dien verstande dat bij de oplevering alle ingediende termijnfacturen en de facturen met betrekking tot het overeengekomen meer werk dienen te zijn voldaan, onverminderd de toepasselijkheid van artikel 12 en op voorwaarde dat de aannemer deze facturen tijdig voor de oplevering heeft ingediend. De aannemer is

- gerechtigd de factuur betreffende de bij oplevering verschuldigde termijn 14 dagen voor de geplande oplevering in te dienen.
3. Binnen een redelijke termijn na de dag waarop het werk als opgeleverd geldt, dient de aannemer de eindafrekening in.
 4. Betaling van het aan de aannemer verschuldigde bedrag van de eindafrekening dient plaats te vinden uiterlijk 30 dagen na de dag waarop de aannemer de eindafrekening heeft ingediend, een en ander onverminderd het bepaalde in artikel 12.

Het verschil in art. 7 AVA Zakelijk 2023 ten opzichte van de bepaling in de AVA 2013 zit hem in de leden 2 en 4 waar nog slechts verwezen wordt naar de opschorting van de betaling (resp. art. 12 en art. 13) en niet langer ook naar de 5%-regeling (art. 8 AVA 2013) die alleen van toepassing is bij overeenkomsten met consumenten. Gemakshalve wordt de gehele tekst van de AVA 2013 hieronder toch weergegeven.

AVA 2023

Artikel 7. Betaling

1. Indien betaling in termijnen is overeengekomen, zendt de aannemer telkens bij of na het verschijnen van een betalingstermijn de desbetreffende termijnfactuur aan de opdrachtgever toe. De door de opdrachtgever aan de aannemer verschuldigde omzetbelasting wordt afzonderlijk vermeld.
2. Betaling van een ingediende factuur dient plaats te vinden uiterlijk 14 dagen na de factuurdatum, met dien verstande dat bij de oplevering alle ingediende termijnfacturen en de facturen met betrekking tot het overeengekomen meer werk dienen te zijn voldaan, onverminderd de toepasselijkheid van artikel 8 en artikel 13 en op voorwaarde dat de aannemer deze facturen tijdig voor de oplevering heeft ingediend. De aannemer is gerechtigd de factuur betreffende de bij oplevering verschuldigde termijn 14 dagen voor de geplande oplevering in te dienen.
3. Binnen een redelijke termijn na de dag waarop het werk als opgeleverd geldt dient de aannemer de eindafrekening in.
4. Betaling van het aan de aannemer verschuldigde bedrag van de eindafrekening dient plaats te vinden uiterlijk 30 dagen na de dag waarop de aannemer de eindafrekening heeft ingediend, een en ander onverminderd het bepaalde in artikel 13.

Met het oog op de rechtspraak gewezen onder de AVA 1992 wordt ook de relevante tekst uit die algemene voorwaarden weergegeven. In de AVA 1992 waren de volgende, uitvoeriger bepalingen relevant:

Artikel 14. Betaling in termijnen

1. Indien betaling in termijnen is overeengekomen, zendt de aannemer telkens bij of na het verschijnen van een betalingstermijn de desbetreffende termijnfactuur aan de opdrachtgever toe. De door de opdrachtgever aan de aannemer verschuldigde omzetbelasting wordt afzonderlijk vermeld.
2. De aannemer is bevoegd het bedrag van een termijn op de factuur te verhogen met een kredietbeperkingstoeslag van maximaal 2%. De toeslag wordt verschuldigd indien betaling plaatsvindt na de in het derde lid aangegeven vervalddag.
3. Betaling van een termijn dient plaats te vinden uiterlijk 14 dagen na de dag waarop de aannemer de termijnfactuur aan de opdrachtgever heeft toegezonden, een en ander onverminderd het bepaalde in artikel 16.

Artikel 15. Eindafrekening

1. Binnen een redelijke termijn na de oplevering dient de aannemer de eindafrekening in.
2. De eindafrekening biedt een volledig overzicht van al hetgeen partijen over en weer ingevolge de overeenkomst verschuldigd zijn en waren. In de eindafrekening wordt daartoe onder meer opgenomen:
 - de aannemingssom
 - een specificatie van het meer en minder werk
 - een specificatie van al hetgeen partijen overigens op grond van de overeenkomst van elkaar te vorderen hebben en hadden.
3. Het bedrag van de eindafrekening wordt gevormd door op het saldo, voortvloeiend uit het in het vorige lid bedoelde overzicht, hetgeen reeds is betaald in mindering te brengen.
De berekening van de door de opdrachtgever aan de aannemer te vergoeden omzetbelasting geschiedt afzonderlijk.
4. De aannemer is bevoegd het bedrag van de eindafrekening op de factuur te verhogen met een kredietbeperkingstoeslag van maximaal 2%. De toeslag wordt verschuldigd indien en voor zover de betaling plaatsvindt na de in het vijfde lid aangegeven vervaldag.
5. Betaling van het aan de aannemer verschuldigde bedrag van de eindafrekening dient plaats te vinden uiterlijk 30 dagen na de dag waarop de aannemer de eindafrekening heeft ingediend, een en ander onverminderd het bepaalde in artikel 16.

In de rechtspraakweergave in Hoofdstuk 4 is ervoor gekozen, de rechtspraak op de oude regeling van de betaling en de eindafrekening niet op te nemen indien die bepalingen niet terug zijn gekomen in de AVA 2013.

1.5 *De regeling van de prijs van het werk en de aanspraak op betaling in de UAV-GC 2025 (2005)*

In de UAV-GC 2025 zijn de in dit deel van belang zijnde bepalingen niet ten principale gewijzigd. Gemakshalve worden desalniettemin de betreffende bepalingen uit beide versies van de regeling weergegeven.

UAV-GC 2025

Par. 33. Betaling

1. Betaling van de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs geschiedt op basis van een door de Opdrachtnemer opgestelde termijnstaat.
2. Indien en voor zover dat in het acceptatieplan is vastgelegd, legt de Opdrachtnemer een op de planning gebaseerde termijnstaat ter Acceptatie aan de Opdrachtgever voor. Het bepaalde in par. 23 is van toepassing.
3. Indien de Opdrachtnemer van mening is dat hij recht heeft op betaling van een in de termijnstaat opgenomen bedrag, verzoekt hij de Opdrachtgever om afgifte van een prestatieverklaring*, onder verwijzing naar de termijnstaat.
4. Indien de Opdrachtgever van mening is dat de Opdrachtnemer recht heeft op afgifte van de prestatieverklaring, geschiedt dat met bekwame spoed na ontvangst van het in lid 3 bedoelde verzoek.
5. Indien de Opdrachtgever van mening is dat de Opdrachtnemer geen recht heeft op afgifte van de prestatieverklaring, stelt hij de Opdrachtnemer daarvan met bekwame spoed schriftelijk en gemotiveerd in kennis na ontvangst van het in lid 3 bedoelde verzoek.

1.5 DE REGELING VAN DE PRIJS VAN HET WERK EN DE AANSPRAAK OP BETALING IN DE UAV-GC 2025 (2005)

6. De Opdrachtnemer zendt de facturen op basis van de prestatieverklaringen naar het in de Basisovereenkomst genoemde adres. De facturen vermelden de gegevens die gevraagd worden in de Basisovereenkomst. De Opdrachtgever kan weigeren facturen die niet voldoen aan deze eisen, in behandeling te nemen en aan de Opdrachtnemer retourneren.
7. Betaling van facturen die voldoen aan de in lid 6 bedoelde eisen, vindt plaats binnen 4 weken na ontvangst daarvan op het in lid 6 bedoelde adres.
8. De afgifte van een prestatieverklaring alsmede betaling van facturen, kan nimmer tot Acceptatie van Documenten, Werkzaamheden, resultaten van Werkzaamheden of aanvaarding van het Werk of het Meerjarig Onderhoud leiden.
9. Indien zich een van de gevallen als bedoeld in par. 43 leden 2, 3, 4 of 5 voordoet en de Opdrachtgever het Werk en/of het Meerjarig Onderhoud voor rekening van de Opdrachtnemer voltooit of doet voltooiën, heeft de Opdrachtgever het recht om voor rekening van de opdrachtnemer rechtstreeks aan Zelfstandige Hulppersonen.

* Een Model prestatieverklaring is als bijlage A opgenomen bij deze UAV-GC 2025.

UAV-GC 2005

Par. 33. Betaling

1. Betaling van de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs geschiedt op basis van een door de Opdrachtnemer opgestelde termijnstaat.
2. Indien en voorzover dat in het acceptatieplan is vastgelegd, legt de Opdrachtnemer een op de planning gebaseerde termijnstaat ter Acceptatie aan de Opdrachtgever voor. Het bepaalde in par. 23 is van toepassing.
3. Indien de Opdrachtnemer van mening is dat hij recht heeft op betaling van een in de termijnstaat opgenomen bedrag, verzoekt hij de Opdrachtgever om afgifte van een prestatieverklaring (*), onder verwijzing naar de termijnstaat.
4. Indien de Opdrachtgever van mening is dat de Opdrachtnemer recht heeft op afgifte van de prestatieverklaring, geschiedt dat met bekwame spoed na ontvangst van het in lid 3 genoemde verzoek.
5. Indien de Opdrachtgever van mening is dat de Opdrachtnemer geen recht heeft op afgifte van de prestatieverklaring, stelt hij de Opdrachtnemer daarvan met bekwame spoed schriftelijk en gemotiveerd in kennis na ontvangst van het in lid 3 genoemde verzoek.
6. De Opdrachtnemer zendt de facturen met de bijbehorende prestatieverklaring als bedoeld in lid 4 naar het in de Basisovereenkomst genoemde adres. De facturen vermelden de gegevens die gevraagd worden in de Basisovereenkomst. De Opdrachtgever kan weigeren facturen die niet voldoen aan deze eisen, in behandeling te nemen en aan de Opdrachtnemer retourneren.
7. Betaling van facturen die voldoen aan de in lid 6 genoemde eisen, vindt plaats binnen 4 weken na ontvangst daarvan op het in lid 6 bedoelde adres.
8. De afgifte van een prestatieverklaring alsmede betaling van facturen kan nimmer tot Acceptatie van Documenten, Werkzaamheden, resultaten van Werkzaamheden, het Werk of het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud leiden.
9. Indien zich een van de gevallen als bedoeld in par. 43 leden 2, 3, 4 of 5 voordoet en de Opdrachtgever het Werk en/of het Meerjarig Onderhoud voor rekening van de Opdrachtnemer voltooit of doet voltooiën, heeft de Opdrachtgever het recht om voor rekening van de Opdrachtnemer rechtstreeks aan zelfstandige hulppersonen van de Opdrachtnemer een billijke vergoeding uit te keren voor de Werkzaamheden waarvoor deze van de Opdrachtnemer nog geen betaling hebben genoten. De Opdrachtgever gaat hiertoe niet over dan na de Opdrachtnemer of diens wettelijke vertegenwoordiger of rechtsopvolger ter zake te hebben gehoord.

(*) Een Model prestatieverklaring is als bijlage A opgenomen bij deze UAV-GC 2005.

UAV-GC 2025

Par. 35

1. De voor het Werk en het Meerjarig Onderhoud verschuldigde omzetbelasting is niet begrepen in de tussen Partijen overeengekomen of overeen te komen bedragen en prijzen, maar het bedrag daarvan wordt wel door de Opdrachtnemer in zijn prijsopgaven afzonderlijk vermeld.
2. De Opdrachtgever vergoedt de Opdrachtnemer de voor het Werk en het Meerjarig Onderhoud verschuldigde omzetbelasting.
3. De Opdrachtnemer ontvangt geen vergoeding van de voor het Werk en het Meerjarig Onderhoud verschuldigde omzetbelasting, voor zover deze van de Opdrachtgever wordt geheven.
4. De berekening van hetgeen de Opdrachtnemer ingevolge de Overeenkomst toekomt, geschiedt met inachtneming van bedragen en prijzen waarin de omzetbelasting niet is begrepen; de berekening van de door de Opdrachtgever aan de Opdrachtnemer te vergoeden omzetbelasting geschiedt afzonderlijk.
5. De vergoeding van omzetbelasting aan de Opdrachtnemer geschiedt gelijktijdig met de aan hem te verrichten betalingen.

UAV-GC 2005

Par. 35. Omzetbelasting

1. De over het Werk en het Meerjarig Onderhoud verschuldigde omzetbelasting is niet begrepen in de tussen Opdrachtgever en Opdrachtnemer overeengekomen of overeen te komen bedragen en prijzen, maar het bedrag daarvan wordt wel door de Opdrachtnemer in zijn prijsopgaven afzonderlijk vermeld.
2. De Opdrachtgever vergoedt de Opdrachtnemer de over het Werk en het Meerjarig Onderhoud verschuldigde omzetbelasting.
3. De Opdrachtnemer ontvangt geen vergoeding van de over het Werk en het Meerjarig Onderhoud verschuldigde omzetbelasting, voorzover deze van de Opdrachtgever wordt geheven.
4. De berekening van hetgeen de Opdrachtnemer ingevolge de Overeenkomst toekomt, geschiedt met inachtneming van bedragen en prijzen waarin de omzetbelasting niet is begrepen; de berekening van de door de Opdrachtgever aan de Opdrachtnemer te vergoeden omzetbelasting geschiedt afzonderlijk.
5. De vergoeding van omzetbelasting aan de Opdrachtnemer geschiedt gelijktijdig met de aan hem te verrichten betalingen.